

Uppgift 2 – resonerande uppgift

Inför allas blickar

I skolan och arbetslivet är det mycket vanligt med muntliga presentationer, men många människor känner obehag inför sådana situationer. Detta kan bli ett problem i ett modernt informationssamhälle, skriver Peter Letmark i artikeln ”Därför blir vi skräckslagna” (*Dagens Nyheter* 2012-05-04). Varför tycker många att det är jobbigt att tala inför andra?

På en webbplats om kommunikation diskuteras muntliga framträdanden i skola och arbetsliv. Skriv ett inlägg som kan publiceras på webbplatsen där du för fram dina tankar i frågan. Syftet med ditt inlägg är att väcka allmänhetens intresse och att ge läsarna perspektiv på ämnet.

Resonera kring varför muntliga presentationer kan upplevas som obehagliga. **Resonera** även kring hur talängslan kan arbetas bort. **Presentera** något från Letmarks artikel som är relevant för ditt resonemang. Tänk på att dina läsare inte har läst artikeln.

Rubrik: **Inför allas blickar**

Skriv 300–700 ord. Tänk på att redovisa källan när du refererar från en text.

Beskrivning av uppgiften

Denna uppgift behandlar muntliga framträdanden. Texten ska utformas som ett resonerande inlägg och syftet är att väcka allmänhetens intresse för frågan samt att ge läsarna perspektiv på ämnet. Ett inlägg är inte en avgränsad genre, men för att vara anpassad till kommunikationssituationen bör lösningen innehålla ett resonemang av allmänt intresse, även om det kan ha personliga inslag. Inlägget är tänkt att publiceras på en webbplats med en bred målgrupp, och därmed bör språket vara ledigt men vårdat.

Enligt uppgiftsinstruktionen ska det ingå ett resonemang om varför muntliga presentationer kan upplevas som obehagliga och hur talängslan kan arbetas bort. Även om många elever kanske delar känslan av obehag inför presentationer bör innehållet inte domineras av långa redogörelser för egna erfarenheter. Utprövningar har visat att många i stället relaterar till andras erfarenheter, och det är över huvud taget en fördel om frågan behandlas på en allmängiltig nivå. Det ska också framgå hur obehagskänslor kring talängslan kan hanteras och bemötas, även om eleven inte själv måste ha åsikten att talängslan bör och kan övervinnas.

I lösningen ska även något från Letmarks artikel presenteras. I den finns mycket information som lämpar sig väl för det aktuella inlägget och därför blir en av svårigheterna med denna uppgift att tydligt skilja mellan eget tankestoff och information från Letmark. Utprövningar har visat att många elevers lösningar ligger nära den angivna artikeln, och i detta fall måste det accepteras under förutsättning att eleven visar grundläggande kunskaper i citat- och referatteknik. Eftersom artikeln är mycket innehållsrik kan eleven finna stöd för alla delar av sin text och det avgörande för bedömningen är då att eleven väljer ut relevant information, sammanfattar väl och förklarar för läsaren med egna ord.

För att lösningen ska uppfylla kraven för nivå A krävs att innehållet på en åldersadekvat nivå rymmer ett nyanserat resonemang som ger självständiga och relevanta perspektiv på ämnet. Detta kan innebära att artikeln kommenteras på ett insiktsfullt sätt så att innehållet nyanseras, exempelvis genom att ifrågasätta påståenden. Likaså kan ett initierat resonemang om hur talängslan ska bemötas ge vidgade perspektiv på frågan.

Bedömningsmatris, svenska 1 – resonerande inlägg

Aspekter	F	E	C	A
Innehåll Innehållslig relevans och komplexitet samt kritisk läsning utifrån kommunikations-situationen		Inlägget innehåller ett i huvudsak självbärande resonemang i vilket något från källtexten presenteras. I sin text skiljer eleven på egna och andras tankar, och källhänvisning finns om än inte helt fullständig.	Inlägget innehåller ett självbärande och utvecklat resonemang i vilket något relevant från källtexten återges på ett i huvudsak rättvisande sätt. Källhänvisningen är infogad i texten.	Inlägget innehåller ett nyanserat resonemang som ger självständiga och relevanta perspektiv på ämnet eller i förhållande till källtexten. Det som presenteras från källtexten är rättvisande återgivet och relevansen framgår tydligt.
Disposition Organisation av stoff samt textbindning utifrån kommunikations-situationen		Texten är sammanhängande och uppvisar enkel textbindning.	Texten är tydligt disponerad genom att den utmärks av i huvudsak logisk organisation av stoffet och funktionell textbindning. Dessutom ska styckeindelningen till övervägande del vara rimlig och inramningen fungerande.	Texten är väldisponerad genom att den utmärks av logisk organisation av stoffet, balans mellan olika delar, korrekt styckemarkering och väl fungerande inramning.
Språk Språklig säkerhet och komplexitet samt stilistisk anpassning utifrån kommunikations-situationen		Språket är enkelt, men i huvudsak anpassat till skriftspråkets normer för språkriktighet. Stilen är delvis anpassad till kommunikations-situationen.	Språket är varierat och delvis välformulerat samt anpassat till skriftspråkets normer, även om vissa avvikelser kan förekomma. Stilen är anpassad till kommunikations-situationen.	Språket är säkert och välformulerat, även om någon mindre lyckad formulering eller normavvikelse kan förekomma. Stilen är väl anpassad till kommunikations-situationen.

Bedömningsmatris, svenska som andraspråk 1 – resonerande inlägg

Aspekter	F	E	C	A
Innehåll Innehållslig relevans och komplexitet samt kritisk läsning utifrån kommunikations-situationen		Inlägget innehåller ett i huvudsak självbärande resonemang i vilket något från källtexten presenteras. I sin text skiljer eleven på egna och andras tankar, och källhänvisning finns om än inte helt fullständig.	Inlägget innehåller ett självbärande och utvecklat resonemang i vilket något relevant från källtexten återges på ett i huvudsak rättvisande sätt. Källhänvisningen är infogad i texten.	Inlägget innehåller ett nyanserat resonemang som ger självständiga och relevanta perspektiv på ämnet eller i förhållande till källtexten. Det som presenteras från källtexten är rättvisande återgivet och relevansen framgår tydligt.
Disposition Organisation av stoff samt textbindning utifrån kommunikations-situationen		Texten är sammanhängande och uppvisar enkel textbindning.	Texten är tydligt disponerad genom att den utmärks av i huvudsak logisk organisation av stoffet och funktionell textbindning. Dessutom ska styckeindelningen till övervägande del vara rimlig och inramningen i huvudsak fungerande.	Texten är väldisponerad genom att den utmärks av logisk organisation av stoffet, balans mellan olika delar, korrekt styckemarkering och fungerande inramning.
Språk Språklig säkerhet och komplexitet samt stilistisk anpassning utifrån kommunikations-situationen		Språket är begripligt, dvs. innehållet kan förstås utan alltför stor ansträngning, och det är i huvudsak anpassat till skriftspråkets normer för språkriktighet. Stilen är i någon mån anpassad till kommunikations-situationen.	Språket är tydligt och har viss variation. Kommunikationen fungerar överlag väl, dvs. språkliga normavvikelser får förekomma förutsatt att förståelsen inte hindras. Stilen är delvis anpassad till kommunikations-situationen.	Språket är varierat och kommunikationen fungerar väl, även om språket inte behöver vara genomgående normenligt. Stilen är anpassad till kommunikations-situationen.

Exempel på elevtext och bedömningskommentar – uppgift 2: Inför allas blickar

Svenska 1

Inför allas blickar

En av de större andledningarna att man är tal rädd är förmodligen att man är rädd för att folket som lyssnar på kommer göra narr av en. När man är ensam på en scen eller i klass rummet så är det väldigt jobbigt när det sitter ett flertal människor som sitter och tittar på en. Jag känner mig inte så säker när jag står och gör en föreläsning eller en presentation. Känslan när man är framför människor som man inte riktigt känner är ganska obehagligt, för man vill inte att dem ska tycka illa om en, eller tycka att man är konstig på något vis. Men jag tror att det går att bli av med talrädslan, om man börjar i en mindre grupp och gör sig vann med att prata med människor utan att bli rädd eller känna obehag.

Peter Letmark skriver i Dagens Nyheter 2012-05-04 att det har att göra med evolutionära förklaringar, att man är rädd för ormar eller hundar kan ju vara en sak som sitter i ryggmärgen. Det kan bero på att man är rädd för att bli utstöt från gruppen. Letmark berättar även att primater organiserar sitt sociala liv i hierarkier. Rädslan för att prata i grupp kanske gör att man undviker dominanskonflikter. Det Letmark skriver låter ganska rimligt, mina åsikter är nästan desamma. Jag tror att det är lättare att prata om något som sitter nära ditt hjärta, för att då brinner du för det du pratar om och kan fortsätta väldigt enkelt utan att inte veta vad du ska prata om. Om det är något du inte tycker är så intressant men måste prata om det av jobb skäl, så blir det nog betydligt svårare. Men det blir garanterat lättare om du har bra själv förtroende, dom som har lite sämre själv förtroende blir du väldigt osäker på vad du säger och vågar inte argumentera om din åsikt.

Innehåll

Inlägget innehåller ett i huvudsak självbärande resonemang. Den främsta orsaken till att många upplever muntliga presentationer som obehagliga antas vara att den som talar är rädd för att publiken ska tycka illa om talaren. Konstaterandet fungerar i sammanhanget men utvecklas inte nämnvärt. Tankar om hur talängslan kan arbetas bort framgår också kortfattat. Eleven menar att det hjälper att ha gott självförtroende, eftersom det skapar säkerhet att våga argumentera för en åsikt. Det resonemang eleven för är i huvudsak relevant men det utvecklas inte.

Letmarks artikel presenteras relativt utförligt och resonemanget om orsaker till talrädsla är hämtade från artikeln. Även om återgivningen i huvudsak är rättvisande, är det dock något oklart för läsaren hur rädslan för att bli utstött ur gruppen kan relateras till rädslan för ”ormar och hundar”. Därmed framgår inte källanvändningens relevans helt. Källhänvisningen är tillräcklig.

Bedömning Innehåll: E. Lösningen behandlar kortfattat den aktuella frågan och läsaren får ta del av både personliga kommentarer och viss saklig information. Källanvändningens relevans framgår inte fullt ut i sammanhanget, och resonemanget framstår som något outvecklat. Därmed fungerar innehållet endast delvis i kommunikationssituationen.

Disposition

Lösningen är indelad i två stycken markerade med blankrad. Det första stycket behandlar det första ledet i uppgiftsinstruktionen. Det andra stycket behandlar

två olika saker, dels Letmarks text och dels vad som kan underlätta för en talare, utan att det binds samman. Stoffet är därmed inte helt logiskt organiserat. Lösningen har inte en fungerande inledning eftersom läsaren kastas rakt in i elevens konstaterande om anledningar till talrädsla. Avslutningen är otydlig och något abrupt.

Texten är sammanhängande genom enkla sammanhangssignaler som ”och”, ”men” och ”så”, samt referensbindning i ledfamiljen muntliga presentationer med sambandsled som ”föreläsning” – ”presentation” – ”prata i grupp”. Temat framträder genomgående även om textbindningen är enkel.

Bedömning Disposition: E. Texten är sammanhängande och strukturen kan urskiljas, men dispositionen ger inte läsaren någon riktig överblick eftersom texten inte är helt logiskt uppbyggd och fungerande inramning saknas. Referensbindning och enkla sammanhangssignaler gör att strukturen och sammanhangen ändå framgår för läsaren. Därmed är dispositionen delvis fungerande i kommunikationssituationen.

Språk

Språket följer i huvudsak skriftspråkets normer men är obearbetat. Meningskonstruktionerna är i vissa fall talspråkspräglade med många upprepningar. Exempel på detta är ”Jag tror att det är lättare att prata om något som sitter nära ditt hjärta, för att då brinner du för det du pratar om och kan fortsätta väldigt enkelt utan att inte veta vad du ska prata om”. Viss stilistisk anpassning till mottagaren kan skönjas genom du-tilltal.

Lösningen innehåller några exempel på utbyggda fundament, och ordföljden är oftast rak och enkel. Ordvalet fungerar men är inte heller det varierat. De prov på mer preciserade uttryck som eleven använder, till exempel ”evolutionära förklaringar” och ”hierarkier” är hämtade från Letmarks artikel. Lösningen innehåller dessutom misstag av typen stavfel, kongruensfel, dubbla negationer och osäkerhet kring subjeks- och objektsform av pronomen. Med undantag för den allra sista meningen är språket dock så tydligt att läsaren utan svårighet tar till sig innehållet.

Bedömning Språk: E. Lösningens språk är talspråkligt och enkelt till sin karaktär, men fungerar för att förmedla elevens tankar. Därmed är språket endast delvis anpassat till kommunikationssituationen.

Svenska som andraspråk 1

Inför allas blickar

Att ha muntliga presentationer är något som upplevs skrämmande i dagens samhälle för att vi lever i ett samhälle där man oftast inte blir tvingade till att göra något. Muntliga presentationer är något man, i de flesta fall brukar bli tvungen att göra i skolan först. Det händer när man är i den åldern då man tänker väldigt mycket på vad ens vänner tycker om en. Så att behöva stå framför de och presentera något kan kännas skrämmande för då tror man att de som tittar på dig dömer dig. Vilket blir något som fastar med en även när man blir äldre. Muntliga presentationer är inte något man gör i skolan lika ofta som att lämna in en uppgift så man blir aldrig riktigt van med det. Att bli van med att tala framför andra är ett bra sätt att bota talängslan. Desto mer man pratar inför en grupp människor ju mer inser man att det inte är så farligt och man kommer säkert komma på några knep på att kunna hantera sina nerver om man börjar att prata inför andra mycket mer. I artikeln ”därför blir vi skräckslagna” av Peter Letmark i DN, skriver Letmark om hur att prata inför andra var en gång i tiden en bra och viktigt egenskap att ha, men att dagens informationssamhälle har gjort det svårare och att tala inför en grupp.

Det har blivit den vanligast rädslan för människor. Letmark skriver att rädslan för att tala inför grupper existerar i människor för att inte bli utstött från en viss grupp. Att man inte vågade träda fram och ta plast för i tiden för att inte bli utstött i gruppen vilket hotade ens överlevnads chanser. Letmark skriver också om att man kan ärva rädslan om att tala inför grupper vilket vi människor i dag kan ha ärvt från våra förfäder, som undvek att ta plast i gruppen med rädslan av att bli utstöt. Konsekvenserna av detta är att samhället inte kommer att kunna utvecklas om människorna i vårt samhälle är för rädda för att ta plast och uttrycka sig. Som jag skrev tidigare är det bra med att det blir en van att tala inför grupper. Letmark skriver i artikeln att man kan träna sig i små steg med att göra det en vana. Man kan bara börja med att prata med sig själv framför spegel och sen öka publiken lite åt taget. Det viktigaste är att göra det en del av sitt vardagliga liv så att man verkligen måste prestera så är allting inte som en chock.

Innehåll

Inlägget innehåller ett i huvudsak självbärande resonemang. Tankarna om varför muntliga presentationer kan upplevas som obehagliga samt diskussionen om hur talängslan kan arbetas bort fungerar överlag. Reflektionen över att muntliga framträdanden i skolan görs under en känslig period i livet och att muntliga presentationer inte övas tillräckligt ofta är relevanta. Läsaren får även ta del av tankar om hur man kan bota talängslan, men resonemanget som helhet framstår inte som utvecklat.

Information från Letmarks artikel används för att utveckla resonemanget vilket vidgar perspektivet något. Resonemanget om att det en gång i tiden var en bra egenskap att kunna tala inför andra är inte rättvisande, vilket gör att presentationen av Letmarks artikel blir oklar. Det blir också något motsägelsefullt i och med att eleven sedan återger informationen om att talängslan gynnade överlevnadschanserna. Andra delar av referatet är rättvisande återgivna, men i detta fall bedöms det som återges felaktigt vara relativt centralt i källtexten och därmed påverkas bedömningen negativt.

Bedömning Innehåll: E. Inlägget är i huvudsak självbärande, men resonemanget är inte utvecklat och sammanhållet. En stor del av tankegodset är hämtat från

Letmarks artikel, men centrala delar återges inte på ett rättvisande sätt. Därmed är innehållet endast delvis anpassat till kommunikationssituationen.

Disposition

Lösningen är sammanhängande genom att ämnet muntliga presentationer behandlas genom hela texten. Stoffet är dock inte helt logiskt organiserat då olika underteman blandas och återkommer vid flera tillfällen i texten. Texten avgränsas endast i mitten med hjälp av ett radstycke. Eftersom innehållet i de två textdelarna inte är tematiskt indelat framstår dispositionen som rörig. Inledningen fungerar dock relativt väl, eftersom läsaren genast får reda på att texten kommer att handla om muntliga presentationer. Avslutningen blir däremot alltför abrupt för att fungera som en verklig avrundning.

Textbindningen är enkel men sammanhang skapas med hjälp av enkla sammanhangssignaler som ”så”, ”vilket”, ”också”, ”för att”. Uttrycket ”ju [...] desto” vänds bak och fram.

Bedömning Disposition: E. Lösningen är sammanhållen genom att innehållet rör talängslan. Orsaker och samband lyfts fram genom ett antal enkla sammanhangssignaler, men dispositionen ger inte läsaren någon större hjälp att överblicka innehållet. Därmed är dispositionen endast delvis anpassad till kommunikationssituationen.

Språk

Kommunikationen fungerar överlag väl. Stilen fungerar relativt bra i ett resonerande inlägg och ordvalet är överlag lämpliga. Viss medvetenhet om mottagaren märks i vi-tilltal och en metakommentar.

Språket är tydligt och har viss variation. Ordvalet varierar i viss mån även om en del ord upprepas vid flera tillfällen i samma mening. Fundamenten är i flera fall utbyggda, och detta skapar en viss rytm och komplexitet. I det första stycket utgörs fundamenten främst av omväxlande infinitivfraser inledda med ”att” och korta nominalfraser. I texten som helhet är nominalfraserna i ett flertal fall utbyggda med efterställda attribut. Det förekommer även exempel på nominalfraser med både framförställda och efterställda attribut, till exempel ”den vanligast rädslan för människor”. Eleven klarar dessutom flera språkliga svårigheter som rätt val av tempus, numerus och genus vilket visar att språkbehärsningen är tämligen god.

En viss osäkerhet återfinns dock vad gäller meningsbyggnad. Meningarna är i allmänhet relativt långa, vilket kan vara en orsak till att konstruktionerna inte alltid fungerar genom alla fraser och satser.

Bedömning Språk: C. Lösningens språkliga kvalitet är tillräckligt god för att läsaren ska förstå utan ansträngning. Ordförrådet är överlag fungerande och lämpligt. Språket uppvisar både variation och viss komplexitet, även om meningsbyggnaden brister i vissa fall. Därmed är lösningens språk och stil delvis anpassade till kommunikationssituationen.